

УДК 656.02

Кузькін О.Ф.¹

¹ доц. НУ «Запорізька політехніка»

МЕРЕЖА АВТОБУСНИХ МАРШРУТІВ ПРИМІСЬКОГО ТА МІЖМІСЬКОГО СПОЛУЧЕННЯ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Автобусний транспорт приміського та міжміського сполучення відіграє важливу роль у економічному, соціальному та культурному розвитку територій. Він забезпечує населенню міст та селищ можливість реалізації гарантованих конституційних прав на освіту, медичне обслуговування, доступ до органів державної влади, культурно-побутових та соціально-економічних потреб. Маневреність та оперативність створення маршрутів пасажирського автомобільного транспорту та відносно невеликі у порівнянні з іншими видами транспорту витрати на організацію перевезень пасажирів роблять автомобільний транспорт чи не єдиним видом транспорту, який забезпечує реалізацію переважної більшості пасажирських кореспонденцій між окремими населеними пунктами територій.

Запорізька область має розвинену мережу міжміських та приміських автобусних маршрутів загального користування, які не виходять за межі території області. Загалом на мережі організовані 449 внутрішньообласних автобусних маршрутів, з яких 246 є міжміськими (протяжністю понад 50 км), а 203 є приміськими (протяжністю до 50 км включно). Для надання пасажирам

комплексу послуг з продажу квитків, належних умов очікування у пунктах початку, завершення поїздки та у пунктах пересадок, у Запорізькій області діє мережа з 29 автобусних станцій. Автостанційним обслуговуванням забезпечені мешканці обласного центру (4 автобусних станцій), міста Мелітополя (дві автобусних станцій), Енергодара, Дніпрорудного, селищ Кирилівка, Комишуваха, Біленького та усіх районних центрів області.

До початку 90-х років минулого століття мережа внутрішньообласних автобусних маршрутів загального користування була побудована за «кущовим» принципом. Цей принцип передбачав організацію наскрізних та дільничних міжміських автобусних маршрутів для забезпечення транспортного сполучення між автобусними станціями (центральною вузлами «кущів»). Цими ж маршрутами забезпечувалась організація перевезень пасажирів населених пунктів, розташованих безпосередньо на трасі міжміських автобусних маршрутів. Інші ж населені пункти районів області обслуговувались приміськими автобусними маршрутами, замкненими на один з центральних вузлів «куща» згідно районної приналежності цих населених пунктів. Тож, на кущовій автостанції пасажирів могли здійснити пересадку для виконання поїздки за межі району. Обслуговування приміських маршрутів виконували великі автотранспортні підприємства, створені у районних центрах області.

Суттєві зміни у структурі мережі міжміських та приміських автобусних маршрутів Запорізької області відбулися з середини 90-х років минулого століття. Поштовхом до негативних змін стало прийняття Постанови Кабінету Міністрів України від 17.05.1993 р. № 354, яка надала право безплатного проїзду, зокрема, на приміських автобусних маршрутах, пенсіонерам за віком. На тлі погіршення соціально-економічного становища населення, змін у структурі управління пасажирським автомобільним транспортом на державному та обласному рівнях, демографічної кризи відбулося поступове закриття низки приміських автобусних маршрутів загального користування через їх збитковість, припинили існування більшість районних пасажирських автотранспортних підприємств.

За таких умов для забезпечення транспортного обслуговування значної частки населених пунктів Запорізької області відбулася суттєва реорганізація міжміських автобусних маршрутів, внаслідок чого їх мережа зазнала значних змін. Траси міжміських маршрутів були подовжені або змінені у їх середній частині з метою якнайбільшого охоплення населених пунктів, транспортне обслуговування яких до цього забезпечувалось мережею закритих приміських маршрутів. Наслідками цього процесу стало підвищення вартості проїзду, зменшення рівня пересадочності, збільшення непрямої поїздки і суттєве зниження ролі автостанцій у системі транспортного обслуговування населення районів області. Крім того, організатором перевезень на міжміських

автобусних маршрутах загального користування, згідно чинного законодавства України, є Запорізька обласна державна адміністрація, тож території (райони, сільські та селищні ради) області мали опосередкований та обмежений вплив на формування мережі автобусних маршрутів області з метою задоволення попиту на перевезення мешканців своїх територій.

Позитивні зрушення та перспективи змінювання мережі міжміських та приміських автобусних маршрутів Запорізької області відбуваються останніми роками із започаткуванням адміністративної і фінансової децентралізації в Україні, зокрема, із прийняттям Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Об'єднані територіальні громади (ОТГ), як адміністративно-територіальні одиниці, отримали реальні законодавчі та фінансові можливості щодо гнучкого реагування на запити населення громад щодо перевезень пасажирів у межах своїх територій шляхом організації приміських автобусних маршрутів. До позитивних прикладів слід віднести організацію мереж приміських автобусних маршрутів у межах територій Широківської та Чернігівської об'єднаних територіальних громад Запорізької області. Наукова та організаційна підтримка щодо вивчення попиту населення на перевезення та організації мережі приміських автобусних маршрутів у межах зазначених ОТГ була надання фахівцями кафедри «Транспортні технології» Національного університету «Запорізька політехніка».